

BİR İSTANBUL OKÇULUK MENZİLNÂMESİ

Şinasi Acar* & Murat Özveri**

Makalenin kaynağı, 19. yüzyılda Osmanlı Türkçesi'yle yazılmış, üzerinde Osmanlı menzil okçuluğunda ulaşılmış rekor mesafelerin liste olarak verildiği ve adını *menzîlnâme* (menzillik, menzil tomarı) olarak seçtiğimiz bir belgedir. Menzîlnâme, askerî seferler sırasında tutulan ya da o amaçla hazırlanan ve ordunun hareketi boyunca uğrayıp konakladığı ya da konaklaması olası “menzil”lerin¹ yazıldığı risâlelere de verilen isimdir.² Menzil okçularının rekorlarını biraraya getiren belgelerde “Kavs-nâme-i menâzil” (Menziller okçuluk kitabı), “Defter-i menâzil” (Menziller defteri) gibi başlıklar görülür. Ancak yaptığımız literatür taramasında, bizim yakıştırdığımız *menzîlnâme* sözcüğünün, okçuluk menzil rekorlarını listeleyen belgeler için de kullanıldığını gördük.³

Menzîlnâmelerin özellikleri

Bilindiği gibi menzil okçuluğu, okun en uzağa atılmasına dayanan bir okçuluk dalıdır. Rekor mesafelere atışlar ya da menzil rekorları dikkatle kayıt altına alınmıştır. Kimi okçuluk risâlesinde bu atışlar, atışı yapan okçunun adı, atış mesafesi ve atış tarihi gibi bilgileri de kapsayacak şekilde yer almıştır.

* Y. Müh., Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü eski öğretim üyesi.

** Dr., Diş Hekimi, Periodontolog.

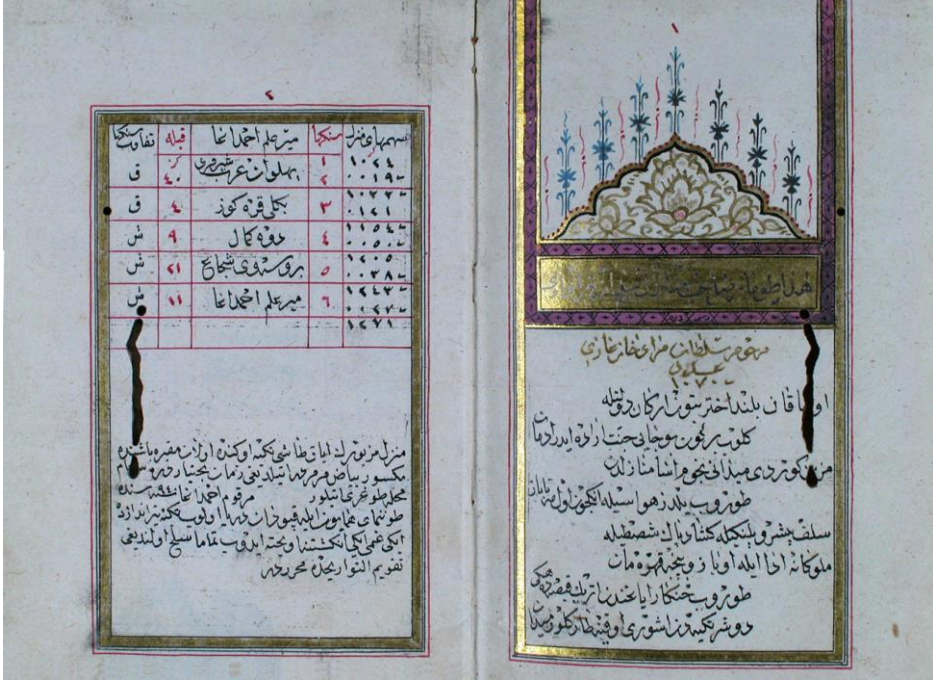
¹ Arapça *menzil* sözcüğü, “iniş yeri, konaklama yeri” anlamındadır. Türkçe’ye de geçmiş bulunan *münzil* (indiren), *nüzül* (inme), *nezle*, *nâzil* (inen) sözcükleriyle aynı köktendir.

² Coğrafya ile ilgili bu tür eserlere örnek olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi’nde 06 TBMM LD 1234/10 arşiv numarasında kayıtlı, Gınâ-i Sofyevî (öl. 1650) tarafından hazırlanmış ve Hicrî 1264’de (Milâdî 1847/48) istinsah edilmiş *Menzîlnâme* adlı Türkçe eser gösterilebilir. Risâlede Üsküdar ile çeşitli şehirler arasındaki menzillerin kaç saat tuttıkları ve kimi yerlerin İstanbul’a olan uzaklıkları listeler hâlinde yazılmıştır.

³ Okçulukla ilgili menzîlnâmelere örnek olarak aşağıdaki risâleler gösterilebilir: Ankara Millî Kütüphane Nr.06 Mil Yz A 8288’de kayıtlı Seyyid Halil bin Hasib tarafından hazırlanmış, nesih yazıyla istinsah edilmiş, 60 yapaktan oluşan *Menzîlnâme-i Kemankeşân* (Okçular Menzîlnâmesi) adlı Türkçe elyazması.

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Nr.1879’da kayıtlı, kemankeş es-seyyid el-Hâc Mustafa tarafından hazırlanmış, hattat Berberzâde-i Tophânevî tarafından Hicrî 1203 yılı Zilkaade ayı sonlarında (Milâdî 1789) nesih yazıyla istinsah edilmiş, 23 yapaktan oluşan *Kavs-nâme* (Okçuluk kitabı) adlı Türkçe elyazması.

Ankara Millî Kütüphane Nr.06 Mil Yz A 8699/2’de kayıtlı, nesta’lik hatla istinsah edilmiş, hazırlayanı ve istinsah edeni bilinmeyen, tarihsiz *Menzîlnâme* adlı Türkçe elyazması.

Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Nr.1879'da kayıtlı *Kavnâme'nin* (Okçuluk kitabı) ilk iki sayfası. Risâle, okçu es-seyyid Hacı Mustafa telifi olup, 1789'da, Tophaneli Berberzâde olarak anılan hattat tarafından istinsah edilmiştir. Eser 20,5x13,5 cm boyutlarındadır. Unvan sayfasındaki başlıkta *Hâzâ Tomâr-ı Sâhib-i Menâzil-i Meydân-i Tîrendâzî* (Bu okçuluk meydana menzilleri sahiplerinin listesidir) yazıyor. Sağ sayfada Sultan IV. Murad'ın (1623-40), sol sayfada Mir-i alem Ahmed Ağa'nın (16. yüzyıl) menzilleri yer almaktadır.

İmparatorluğun ömrü boyunca iniş çıkışlar yaşayan spor okçuluğu, arada bir eski rekorların tekrar ölçülmesini veya eski kaynaklara bakılarak derlenmesini, popüler tâbiriyle söyleyecek olursak “güncelleme” yapılmasını gerektirmiştir. Bu gerekliliğin, atışların anısına dikilen menzil taşlarının zaman içinde kaybolması, okçulukta uzunluk ölçü birimi olarak kullanılan “gez”in değişik dönemlerde farklı uzunlukları tanımlaması gibi nedenlerle ortaya çıkmış olduğu düşünülebilir. Risâleler dışında, sayıları çok az da olsa, rekorları biraraya toplayan –bu yazıda incelediğimize benzer– menzîlnâmeler de hazırlanmıştır. Bu tür belgelerin, padişahın konuya özel ilgisi olup olmamasına bağlı olarak okçuluğun yaşadığı iniş çıkışların yükselme periyotlarında, sultanların teşviki ya da emriyle hazırlandığı da düşünülebilir. Bunu destekler mahiyette bir bilgi, önemli kaynak eserlerden *Telhis-i resâilü'r-rumât*'ın (Okçuluk kitapları özeti) Sultan II. Mahmud'un (1808-39) emriyle, kahvecibaşısı Mustafa Kânî Efendi tarafından kaleme alınmasıdır.

Okmeydanı'ndaki menzillerle ilgili, menzilmâmenin yazıldığı tarihe yakın en sağlam ve güvenilir kaynaklar, “Halil Hasip Efendi, *Tuhfetü'l-Hasib* (Hasib'in armağanı), TSM Kütüphanesi, Hazine 627 (elyazması)” ile “Mustafa Kâni, *Telhis-i resâilü'r-rumât* (Okçuluk kitapları özeti), İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.6891 (elyazması)” adlı kitaplardır. “Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1999” adlı eserdeki ölçüler de, genel olarak bu risâleler esas alınarak hazırlanmıştır. Yazımızda *Telhis-i resâilü'r-rumât* kısaca *Telhis* ve *Türk Okçuluğu* kısaca *Yücel* olarak anılmıştır. *Telhis*, Sultan II. Mahmud'un emriyle Hicrî 1254 (Milâdî 1838) yılında hazırlanmış ve Mustafa Kâni'nin, bu konuda yazılmış bütün risâleleri inceleyerek kaleme aldığı eser, Yesârizâde'nin öğrencilerinden Hattat Mustafa İzzet tarafından istinsah edilmiştir. *Telhis*, Sultan Abdülmecid (1839-61) döneminde İstanbul'da, Matbaa-i Âmire'de, Hicrî 1263 (Milâdî 1847) yılında bastırılmıştır. Bu kitap, İstanbul Fetih Cemiyeti tarafından 2010 yılında *Okçuluk Kitabı* adıyla Latin harfleriyle de yayımlanmıştır.

Menzilmâmemizin içeriğiyle ilgili bilgi vermeden önce, daha kolay anlaşılmasını temin amacıyla, Osmanlı okçuluk kültürünün kısa bir özetini vermeyi ve menzil okçuluğu uygulamalarına, özgün metindeki kimi terim ve deyimlerin anlaşılır olmasını sağlayacak şekilde açıklık getirmeyi uygun görüyoruz.

Osmanlı'da sportif okçuluk

Okçuluk, ok ve yay savaş alanlarının en önemli uzun menzilli silahiyken bile, bir spor dalı olarak Osmanlı'da uygulama alanı bulmuştu. Anglosakson kaynaklarda “spor okçuluğu”nun başlangıcı kabul edilen VIII. Henry (1491-1547) İngiltere'sinden çok uzaklarda ve üstelik bir yüzyıl önce, Osmanlılar ok meydanları kuruyor ve sistemli okçuluk eğitimi veriyordu. Bu erken dönemde okçuluk –savaş sanatı kimliğini korumakla birlikte– eğitimi, uygulamaları ve amaca yönelik olarak biçimlenen kurumlarıyla oldukça gelişmişti ve tasavvufu sıkı sıkıya ilintili bir eğitim ve icâzet sistemiyle bugünkü anlamda bir spor etkinliği idi. Osmanlı bu bakımdan, bütün Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri arasında bir ilke de imza atmış oluyordu. Ok atmaya tahsis edilmiş olan meydanlar, eski başkentler Edirne ve Bursa'da da mevcuttu. Eldeki kayıtlara göre ilk ok meydanı 15. yüzyıl başında Edirne'de kurulmuştu. Ama kuşkusuz en ünlü ok meydanı İstanbul'dakiydi. İmparatorluk büyüdükçe, ok meydanlarının sayısı 36'ya ulaştı.

Kâtip Abdullah Çelebi'nin (öl. 1691) Atıcılar Kanunnâmesi'nde yazdığına göre, İstanbul ok meydanı, şehri kuşatan Fâtih Sultan Mehmed'in (1451-81) harekâtı izlerken otağını bir süreliğine kurduğu yerdir. Fetihden sonra bu araziyi bedelini fazlasıyla ödeyerek mal sahiplerinden satın almış ve müstakil vakıf olarak okçulara tahsis etmiştir. Meydanın kuruluş gayesi,

Fâtih'in ilgili fermanında “gazilerin ve halkın ok atması ve toplu halde dua edilmesi için” olarak açıklanmaktadır. İslâm dünyasında “çevgân meydanı” (atlı cirit oyunu alanı), “kabak meydanı”, “cündî meydanı” (binicilik alanı), “güreş meydanı” gibi belli spor etkinliklerine ayrılmış alanlar vardır. Ama, sadece okçuluğa ayrılan ve bir vakıf kurumu olarak çalışan ok meydanlarına yalnızca Osmanlı dünyasında rastlanmaktadır. Bu sayılan spor alanlarından “kabak meydanı” da okçulukla ilgilidir ve “kabak oyunu” denilen bir atlı okçuluk dalının uygulama alanıdır. İmparatorlukta 17. yüzyıla kadar kabak oyunu da popülerdir; ancak yalnızca kabak oyununa tahsis edildiği bilinen tek meydan Trabzon'dadır. Anlaşılan odur ki, kabak oyunu için ya kırık bir alan seçiliyor ya da geniş bir meydan belli bir süre için bu işe tahsis ediliyordu.

Osmanlı'da okçuluk iki ana dalda yapılıyordu: Hedef ve menzîl atışları. Hedef atışları “puta” adı verilen bir hedefe yapıldığından bu dala “puta atışı”, yapılan müsabakalara da “puta koşusu” deniyordu. Puta, 18. yüzyıldan sonra son şeklini aldığı sanılan, 107x77 cm boyutlarında, içi pamuk çekirdeği ve talaş doldurulmuş, armut biçiminde yassı bir deri yastık olabildiği gibi, “puta sepeti” denilen büyükçe bir sepet şeklinde de olabiliyordu. Evliya Çelebi'ye (1611-82) göre, İstanbul'un fethinden sonra Ayasofya'dan çıkarılıp Okmeydanı'na taşınarak burada ok hedefi olarak kullanılan ve “put” denilen ikonalar, *puta* sözcüğünün kökenini oluşturur. Ancak, sözcüğün etimolojik kökeninin Farsça'da “pişmiş toprak kap” ve “çalı yığını” anlamlarına gelen *bûte* sözcüğüne dayanıyor olması daha akla yakındır. Putaya atış uzaklığı, modern okçuluğun normlarıyla karşılaştırıldığında inanılmaz derecede yüksektir. İstanbul Okmeydanı'nda puta atış uzaklığının 250-350 gez⁴ (152-213 m) olduğu, ama kimi başka meydanlarda bu mesafenin daha kısa tutulduğu bilinmektedir. Bu denli uzak mesafelere yapılan hedef atışını teknik açıdan daha da zorlaştırmak için, okçunun önüne belli uzaklıkta ve belli yükseklikte gerilen bir ipin altından atış yaptırıldığı da olurdu. Elde tutulan veya yere dikilen uzun bir sırığın ucuna takılı dairesel putalar da vardı. Bunlara daha kısa mesafelerden atış yapılıyordu. Kimi padişahları bu tip “el putaları”na ok atarken gösteren minyatürler vardır.

Sert cisimleri okla delme, “darb vurma” denilen bir diğer hedef atışı tipiydi ve kuşkusuz zırhla korunan düşmanı yaralamak için gerekli beceriyi kazanmaya yönelik bir idman türüydü. Halka açık alanlarda uygulandığı göz önüne alınırsa, çekiş kuvveti yüksek yaylarla ve temiz bir teknikle atış yapma maharetini sergileme amaçlı bir gösteri olma olasılığı daha yüksektir. “Ayna” tabir edilen madenî plakalar dışında çingiraklar, bardaklar ve benzeri sert cisimler de ok ile delinmiştir. Bunu başarabilmek, yalnızca kuvvetli yaylar değil, üst düzey bir atış tekniği de gerektirmektedir.

⁴ 1 gez, menzîlnâmenin yazıldığı dönemde 0,6074 m'dir.

Yaya okçunun hedef atışlarından daha heyecan verici olan, at üzerinde yapılan ok atışlarıdır. Atlı okçunun hedef atışlarını “kabak atışları” ve “kıgaç atışları” olarak sınıflandırmak mümkündür. “Kıgaç”ın net bir tanımı yoksa da, yere konmuş her türlü hedef için kullanılan genel bir tâbir gibi görünüyor. Bir minyatürde yere yığılmış basit bir toprak yığınına ok atıldığı görülmektedir. “Kabak atışı”na gelince, yukarıda söz edildiği gibi, kendisine özel alanlar tahsis edilen ve 17. yüzyıla kadar çok popüler olan bir oyundur. Ortadoğu’nun sevilen bir okçuluk uygulaması olup, adını uzun bir direğin ucuna hedef olarak yerleştirilmiş “su kabağı”ndan alır. Kabak oyununda süvari dörtnala kaldırdığı atıyla, tepesinde su kabağının bulunduğu direğin 1 arşın⁵ yanından geçmeli, geçer geçmez arkasına dönerek direğin tepesindeki hedefe okunu atmalıdır. Kabak okçuluğunun bir savaş idmanı olma olasılığı bulunmakla birlikte, daha çok binicilik ve okçuluk maharetinin sergilenmesi amacıyla yapıldığı söylenebilir.

Osmanlı okçuluğunun “alâmet-i fârikası” olan ve makalenin temasıyla doğrudan ilişkili bulunan menzil atışı ise, oku mümkün olan en uzun mesafeye atma esasına dayanan bir okçuluk dalıdır. Okçuluğun ilk ve temel amacının, okun istenen hedefe isabetini sağlamak olduğu düşünüldüğünde, menzil okçuluğu bu savaş sanatının bir spor dalına dönüştürülmüş hâlidir denilebilir. Sistemli okçuluk eğitimi sonunda “icâzet alma”nın koşulları da, menzil atışında kazanılan maharetle ilgilidir. Bu durum, oku uzun mesafelere atabilmekle ilgili teknik becerinin, okçuluğun doruk noktası olduğunu düşündürmektedir. İstanbul Okmeydanı’nda – ve Kahire’deki gibi kimi başka meydanlarda – bulunan Atıcılar Tekkesi’ne intisap ederek bir “pîr” tutan, yani usta bir kemankeşin⁶ himayesinde antrenmanlara başlayan “tâlip” (istekli), “pişrev” denilen bir menzil okuyla 900 gez (547 m) veya “azmâyiş” denen başka bir tip okla 800 gez (486 m) mesafeye ok atabildiğinde, Tekke’nin sicil defterine kaydolunur ve “defterli kemankeş” olurdu. Bu atışın, en az dört “şahit” (tanık) tarafından görülmesi gerekirdi. Modern spor kulüplerine benzer bir örgüt yapısına sahip ok meydanlarında, okun düştüğü yeri tesbit için istihdam olunan kadrolu “havacı”lar vardı. İki havacının yanı sıra, okun atıldığı noktada da en az iki “ayak şahidi” bulunması gerekirdi. Diğer sanatlardaki gibi icâzetnâme verilmeyen kemankeşlikte, Tekke defterindeki kayıt esastır. Tâlibin “defterli” olması, “Büyük kabza alma töreni” denilen bir törenle tescil edilirdi. Bu törende, çiçeği burnunda kemankeş, ustasının elinden kurulu bir yayı alır, onun ve Tekke Şeyhi’nin elini öperdi. Daha sonra Şeyh, yanına gelen kemankeşin kulağına “kemankeşlik sırrı”nı fısıldardı. Büyük kabza alma törenlerinde, defterli kemankeşin Tekke’de bir ziyafet vermesi âdettendi. Sultanların veya

⁵ 1 arşın 0,7577 m’dir.

⁶ Farsça *kemankeş* sözcüğü “yay çeken, okçu” anlamındadır.

saray erkânından kişilerin kabza alma törenlerinde görkemli ziyafetler verildiği bilinmektedir. Tâlibin “yola girişi” ise –örneklerine Ahîlik gibi benzer ezoterik teşkilâtlarda da rastlanan– “Küçük kabza alma töreni”yle tescil edilirdi. Küçük kabza alma töreninde tâlip, ustasının elinden belli bir formata uyarak ok ve yay alırdı. İstanbul Atıcılar Tekkesi’nde kabza almış kemankeşler Tekke sicil defterine kaydedilmiştir. İki cilt olan defterin ilk cildi, Tekke’de çıkan bir yangında yok olmuştur.

Kabza alan kemankeşler, bundan sonra adlarını tarihe geçirecek rekor atışlar yapmak için çalışırlardı. Rekor denemeleri daha önce açılmış bir menzilde yapılırdı. Yeni menzîl açmak, meydan yönetiminin iznine tâbiydi. Bunun için atış yapılan noktayı belirleyen bir “ayak taşı” dikilir, menzîl açmasına izin verilen kemankeş, rüzgâr yönleri de dikkate alınarak belirlenen bir doğrultuda ok atardı. Eğer meydan yönetimince makul sayılacak bir mesafeye ok düşürülebilirse, buraya bir “menzîl ana taşı” dikilirdi. Bu iki taş, yeni açılan menzîlin atış doğrultusunu belirlerdi. Belli bir menzîl içinde yapılacak atışların yönü, bu taşların konumlarıyla belirlenirdi. Atış doğrultusundan sağa veya sola sapmaya “salkı” denirdi ve salkıya belli bir limite kadar izin verilirdi.⁷ Salkı yönü, kemankeşin yay tutan sol eli tarafı “kabza” ve okçu yüzüğünü taktığı, yani yayın çilesini çektiği sağ eli tarafı “şast” olmak üzere tanımlanırdı. İzin verilen salkı limiti içinde kalarak ana taşı geçmeyi başaran her kemankeş, yeni rekoru için –tıpkı menzîlin ana taşı gibi– bir “menzîl taşı” diktirirdi. Yeni bir rekor atış yapılmaya kadar, bu taş menzîlin “baş taşı” olurdu. Bu taşlar kemankeşin parasal gücüne bağlı olarak, nisbeten küçük ve mütevazı olabildiği gibi, padişah menzîl taşlarında görüldüğü ölçüde büyük ve görkemli de olabiliyordu. Ama hemen hepsinde, atış yönüne bakan bir kitâbe oluyor, kitâbenin metninde okçunun adı, unvanı, atışın mesafesi genellikle manzum olarak yazılıyor ve atış tarihi de son mısradaki “ebced”le düşürülüyordu. Her biri yalnızca sporcu azminin ve başarısının değil, şâir, hattat ve taş ustasının ortak sanatsal yaratısının anıtsal örnekleri olan bu taşların, 17. yüzyılda 300 dolayında olduğu biliniyor. Oysa hâlen İstanbul Okmeydanı’nda, tahrip olmaktan, çalınmaktan, temel taşı olarak kullanılmaktan her nasılsa kurtulmuş, ama dahaca vahim tablolar oluşturacak şekilde kimisi yapıların cephesine yapışık, kimisi kömürlüğe tıkmış, kimisi binaların arasına sıkışmış, kimisi kısmen tahrip edilmiş (Tepesine uydu anteni monte edilmiş olan bile var!), kimisi mezar taşı sanılarak Kulaksız Mezarlığı’na atılmış durumda, bunların ancak 40 kadarı günümüze kalabilmiştir.⁸

⁷ 16. yüzyılda her iki tarafa 30’ar gez (18 m) olarak verilen limit salkı miktarı, 17. yüzyıldan itibaren 40’ar geze (24 m) çıkarılmıştır (Ünsal Yücel, *a.g.e.*, s.125).

⁸ Okçuluk, gez uzunluğu ve günümüze ulaşabilmiş taşlarla ilgili olarak yapılmış kapsamlı ve titiz bir çalışma için bkz. M. Şinasi Acar, *Osmanlı’da Sportif Atıcılık Nişan Taşları*, YEM Yayın, İstanbul, 2013.

Menzilnâmenin içeriği

İncelediğimiz belge, fiziksel görünüşü ve formatı bakımından kendine özgü olup, içerik bakımından da kimi menzil kayıtlarındaki eksikleri tamamlar niteliktedir. Menzilnâmenin boyutları 205x9 cm olup rulo biçimindedir. Hattat Mehmed Nâilî Efendi tarafından nesih yazıyla Hicrî 1233 (Milâdî 1817/18) tarihinde yazılmış ve özenle tezhip edilmiştir. Şevket Rado'nun *Türk Hattatları* adlı eserinde,⁹ Hattat Nâilî Efendi hakkında “57 mushaf yazmış olmasına karşın yaşamına ilişkin herhangi bir bilgi olmadığı, İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde bulunan 57. mushafının Hicrî Ramazan 1267 (Milâdî 1851) tarihini taşıdığı ve küçük boyda, özenle yazılmış ve pek güzel tezhip edilmiş olduğu” yazılıdır. İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın *Son Hattatlar* adlı eserinden,¹⁰ bu Nâilî Efendi'nin “Ali Nâilî Efendi” olduğunu anlıyoruz. Oysa menzilnâmemiz “Mehmed Nâilî” ketebelidir ve sözü edilen her iki kitapta da Mehmed Nâilî adlı bir hattat yer almamaktadır. Bu isme diğer kaynaklarda da rastlayamadık. Ancak menzilnâmenin genelinden, Mehmed Nâilî Efendi'nin iyi bir hattat ve başarılı bir grafik tasarımcısı olduğu anlaşılmaktadır. Menzillerin ayak taşı ve baş taşı yerlerini tarif etmek için verdiği kısa açıklamaları, önce sol, sonra sağ, sonra tekrar sol tarafa yazarak listeye hem bir hareket getirmiş, hem de ait olduğu bölüme sığmaması hâlinde, bir sonraki bölümde altı boş kaldığı için oraya taşırma olanağı sağlamıştır. Sonuçta hem kolay anlaşılır hem de estetik bir cetvel (çizelge) düzenlemeyi başarmıştır.

Metin yukarıdan aşağıya inen, birbirine paralel sütunlar hâlinde yapılandırılmıştır. Sütunların üstünde, en soldakinin içi boş olmak üzere, aynı boyutta dairesel üç kartuş vardır. Kartuşlardan ilkinde –“Bağdat Fâtihi” unvanından anlaşıldığı üzere– Sultan IV. Murad'a (1623-40) ait menzil, atılan mesafe ve atışın ne tip okla yapıldığı da belirtilerek, ayrıntılı bir içerikle yer almıştır. Ortadaki kartuşta ise Sultan Selim'e ait menzil, sadece atış mesafesi zikredilerek yazılmıştır. Adı geçen padişah, bestekârlığı ve şâirliği ile olduğu kadar kemankeşliği ile de bilinen Sultan III. Selim (1789-1807) olmalıdır.¹¹ Bu iki ismin metnin en üstüne ve zemini sıvama altın kartuşlar içine, listede yer alan diğer rekortmen kemankeşlerden ayrı yazılmış olması, onlara duyulan saygıyla ilgilidir.

Menzilnâmede –doğal olarak– düzenlendiği tarihe dek açılan menziller ve kırılan rekorlar yer almaktadır. Bu nedenle Sultan II. Mahmud'un (1808-39)

⁹ Şevket Rado, *Türk Hattatları*, Tifdruk Matbaası, İstanbul, 1984, s.208.

¹⁰ İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Hattatlar*, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955, s.224.

¹¹ Her iki menzilin nişan taşı da günümüzde mevcut olup üzerlerindeki kitâbeler, kartuşlarda zikredilen atış mesafelerini teyit etmektedir. Bu menziller padişahlar tarafından açıldığı için, âdet olduğu üzere –kendilerine duyulan saygı nedeniyle– buralarda başka atış yapılmamıştır.

açtığı menzil ve kırdığı rekorların hiçbiri menzîlnâmede yer almıyor. Sultan II. Mahmud 1817’de kabza almaya karar vermiş; altı aylık bir eğitimden sonra 1818’de kabza almış ve kısa sürede ciddî ilerleme kaydederek art arda önemli rekorlar kırmıştır. Dolayısıyla menzîlnâmenin yazıldığı tarihte, “Sultan II. Mahmud Menzili” olarak anılacak menzîlini de henüz açmış değildir. Ancak, çizelgenin başında yer alan içi boş üçüncü kartuşun, onun için ayrılmış olduğu düşünülebilir.

Boş olan kartuşun altında dairesel küçük bir kartuş daha vardır ve içinde alt alta yazılmış üç tarih bulunmaktadır. Bunlardan en altta olanının (Milâdî 1817/18) üstünde hattatın adı da okunmaktadır. Üstteki iki tarihin (Milâdî 1710/11 ve 1760/61), Mehmed Nâîli’nin “güncellediği” menzil rekorları listesi öncüllerinin yazıldığı yıllar olduğu düşünülebilir.

Menzîlnâmenin içeriğindeki bütün sayısal değerler, *Telhis* ve *Yücel* ile tek tek karşılaştırılmıştır. Genel olarak söylenebilir ki rekor değerleri, *Telhis* ve *Yücel* ile mutabakat hâlinindedir.¹² Ancak kimi salkı değerlerinde farklılıklar söz konusudur. Bu farklılıklar salkıların sayısal değerlerinde görülebildiği gibi, sağa ya da sola aykırı olduklarına ilişkin de olabilmektedir. Çevriyazıda ilkesel olarak menzîlnâmede yazılı olan değerler verilmiştir. Çünkü benzer farklılıkların, *Telhis* ve *Yücel* arasında da söz konusu olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların nedeni genellikle istinsah hatalarıdır (Elle yazılırken yapılan kopyalama yanlışlarıdır. Bu nedenle, birden fazla kopyası bulunan kitap ve benzeri belgelerin mevcut bütün nüshalarına ulaşip karşılaştırma yapmak, akademik açıdan en doğru ve sağlıklı yöntemdir).

Salkı miktarı, atış sırasında ok gövdesinde meydana gelen bükülme (bu durum ok uçuşunun büyük bölümünde azalarak da olsa devam eden bir salınım oluşturur), rüzgâr şiddeti ve rüzgâr yönü gibi etkenlere bağlı olarak oluşur. Salkı yönü de, ok gövdesinin esneme miktarına, rüzgâra ve dahası okçunun sağak veya solak olmasına bağlı olarak değişir. Salkı değerleriyle ilgili kayıtlara gelince, kaynaklarda salkı sınırlamalarına ilişkin verilen bilgiyle çelişen değerlere rastlanmaktadır. İncelediğimiz menzîlnâmede, mesafeleri belirtilen her rekor atışın salkı yönü, salkı miktarını gösteren sayının yanına tek tek “şasttır” veya “kabzadır” diye yazılmak suretiyle belirtilmiştir. Metnin çevriyazısında, sayfa tasarımında yer kazanmak ve kolay okunmayı temin için sırasıyla “ş” ve “k” harfleriyle kısalttığımız bu sözcüklerin başındaki değerler, kimi rekorların kayıtlarında, *Yücel*’in verdiği limit salkı değerlerinin çok üzerindedir.

¹² Ancak istisnâ olarak, 11. sırada yer alan Tekye Menzili’ndeki rekor değerleri –az da olsa– her ikisiyle de farklılık göstermektedir. *Telhis*’te, 15. yüzyıl sonlarında açılmış olan bu menzîlin kimi taşları, daha sonra inşa edilen Tekke binası içinde kalmakla kaybolduğundan, çeşitli kaynaklarda birbirinden farklı değerler verildiği yazılmıştır.

Salkı –ok uçuşunun doğası gereği– birçoğu 600 m’nin üzerinde olan menzil rekorlarında beklenen bir olgu olsa da, aslında okun katettiği mesafe ve havada kalma süresi göz önüne alındığında, limit salkı değerleri içinde kalarak atış yapabilmek büyük ustalık ister. Ayak taşında duran okçunun, menzil ana taşının belirlediği yönde yaptığı atışın ana taşına çok yakın gitmesinin “*Urasıya attı!*” (Neredeyse ana taşını vuruyordu!) şeklinde takdirle karşılandığını, eldeki kaynaklardan biliyoruz.¹³ Yine de menzil atışlarında asıl amacın mümkün olduğunca uzak mesafeye ok düşürmek olduğu unutulmamalıdır. Üstelik menzil atışlarında çok daha uzun süre havada kalan ok, rüzgâr gibi dış etkenlere daha uzun süre maruz kalmaktadır. Salkı sınırlamasının, yalnızca okun bir diğer menzilin sınırlarına girmesine engel olmak için değil, menzil ana taşına doğru, hedefe atış yapıyormuşcasına isabetli atış yapma kaygısıyla da konulduğunu düşünebiliriz. Ancak bu sınırlamanın mesafeye göre sabit olması, ne denli uzağa atarsa okçuyu o ölçüde zorlayan (yani daha hassas, daha isabetli atış yapmasını gerektiren, daha sıkı) bir prosedür olmaktadır. Buna karşın kayıtlarda, aşırı salkı yapmış kimi atışların kabul ve tescil edildiğini görüyoruz. Tozkoparan İskender’in Deliklikaya Menzili’nde yaptığı rekor bir atışın, 80 gez şasta aşırı salkılı olmasına karşın, ayrı bir menzil sayılarak tesciline karar verildiğini *Yücel*’den öğreniyoruz.¹⁴ İncelediğimiz menzilhâmede söz konusu atış, 5. sıradaki menzilde Tozkoparan’a ait görünen ve 88 gez şasta salkılı olan atıştır. Aşırı salkı yapan rekor atışların kabul ve tescilinde bir başka neden de, erken dönemde İstanbul Okmeydanı’nda çok fazla menzil bulunmaması olabilir.¹⁵ Aynı menzilde “aşırı atmak” (mevcut menzil baş taşını geçecek atışı yapmak) zorlaştıkça, okçuların hevesini yitirmemesi için yeni menzil açılmasına izin verilmeye başlanmıştır. Bu nedenle bir süre sonra –kolayca ayırt edilemeyecek kadar iç içe giren– menzillerin atış doğrultuları birbirlerine çok yakın hâle gelmişti¹⁶. Eğer salkı sınırlamasındaki nedenlerden biri atılan okun bir başka menzilin salkı sınırları içine taşmasını önlemek idiye, menzillerin sayıca az olduğu erken dönemde aşırı salkılı atışlar da kabul edilmiş olabilir. Ama, 16. yüzyılın birbirine rakip iki büyük kemankeşi Tozkoparan İskender ve Bursalı Şüca’nın, birbirlerinin aşırı salkılı atışları için taş dikme isteklerine itiraz ettiklerini, yine *Yücel*’in aktarmasıyla biliyoruz. Demek ki bu erken dönemde de salkı sınırlaması mevcuttu. Nitekim yazar, aşırı salkılı rekor atışlar

¹³ Ünsal Yücel, *a.g.e.*, s.112 ve s.426.

¹⁴ Ünsal Yücel, *a.g.e.*, s.126-127 ve s.194.

¹⁵ Kimi zaman da selin söktüğü taşın –kaybolmaması için– gelişigüzel bir yere dikilmesi nedeniyle atışın aşırı salkılı görüldüğü bilinmektedir (Ünsal Yücel, *a.g.e.*, s.148).

¹⁶ Ünsal Yücel, *a.g.e.*, s.110. *Yücel*, Kâtip Abdullah Çelebi’nin (Öl. 1691), 1680’lerde yaptığı menzil güncellemesini gerekçelendirirken şöyle demektedir: “Atışlar daha çok yıldız/poyraz ve lodos havalarıyla yapıldığından, taşlar en çok meydanın güneybatı ve kuzeydoğu kenarlarında toplanmıştı. Bu aşırı birikmeler yüzünden menziller iç içe geçmiş, ayak ve menzil taşları birbirine karışmıştı” (Ünsal Yücel, *a.g.e.*, s.123).

için taş dikmenin neden –her zaman değil de– kimi zaman tartışma konusu yapıldığının, kendisi için de anlaşılmaz olduğunu belirtmektedir.¹⁷

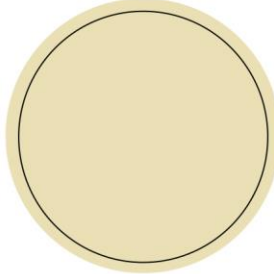
Eski bir kartpostalda Haliç'ten Okmeydanı'nın görünüşü

Çevriyazıda, özgün metindeki basit toplama hataları, sanki doğru yazılmış gibi düzeltilmiştir. Menzîlnâmede yer alan menzîl başlıklarının kimileri, zaman içinde silindiği için tam olarak okunamamaktadır. Bu hâllerde okunamayan, ama olması kuvvetle muhtemel görülen sözcükler ile yer darlığı nedeniyle hattatı tarafından mecburen atlanarak yazılamayan kimi sözcükler, köşeli parantez içinde metne eklenmiştir. Menzîlnâmedeki kimi menzîllerde de, atışların salkı durumlarını gösteren değerler boş bırakılmıştır (Örneğin 3. sıradaki Mîr-i alem Ahmed Ağa Menzili). Bu değerleri, *Telhis*'ten ve *Yücel*'den yararlanarak çevriyazıda köşeli parantez içinde gösterdik. Tersisi durum da söz konusudur, yani menzîlnâmede yer aldığı halde *Telhis* ve *Yücel*'de bulunmayan salkı değerleri de vardır (Örneğin 11. sıradaki Tekye Menzili).

¹⁷ Ünsal Yücel, *a.g.e.*, s.125 ve s.194-195. Tozkoparan'ın Arkutı Menzili'nde gerçekleştirdiği 1281,5 gezlik (778 m) atışı, kayıtlara geçmiş en uzun atıştır.

Menzîlnâmenin Çevriyazısı

Gez	Taş	Menzil-i Dâr-ûs sa'âde Ağası Yûsuf, yıldız poyrazi	
845	1	Yusuf Ağa	
35			
880	2	Beşir Ağa/Dâr-ûs sa'âde	[31 ş] ¹⁸
Menzil-i mezburum ayak taşı, Parpul ile Ca'fer Ayağı beyninde olan küçük taşdır. Baş taşı Abdullâh Efendi Ayağı'ndan aşırı hâk yüz gez mîkdarı Hasköy tarafına atılır.			
Gez	Taş	Menzil-i İodos, Mîr-i alem Ahmed Ağa ²⁰	
1024	1	Pehlivan Arap-Yassıkaya	
9,5			
1033,5	2	Şîr Merd-Deliklikaya	[48] k
121			
1154,5	3	Benli Karagöz	[1] k
50,5			
1205	4	Deve Kemâl	[9,5] ş
38,5			
1243,5	5	Brüsevi Şüca'	[21,5] ş
27,5			
1271	6	Mîr-i alem Ahmed Ağa	[11] ş
Menzil-i mezburum ayak taşı, hâlen Tekye öntünde olan mezarlık başında vâkî' meksûr beyaz mermerdir. Bahtiyâr Deresi ta'bir olunan mahalle doğru atılır.			
Gez	Taş	Menzil-i gûndoğrusu, Arkurî ²¹	
1037	1	Gazzâz Ahmed Ağa	
72			
1109	2	Okçu Sinan	53,5 ş
52			
1161	3	Benli Karagöz	102,5 ş
40			
1201	4	Seyis Mahmud	40,5 ş
31			
1232	5	Sinan Subaşı	110,5 ş
7			
1239	6	Havandelen Solak Bâli	74 ş
32,5			
1271,5	7	Brüsevi Şüca'	143 ş
10			
1281,5	8	Tozkoparan	154 ş
Menzil-i mezburum ayak taşı, Karılar Çesmesi ta'bir olunan mahallin üst yanında tepenin başında yüz otuz-kırk gez mîkdarı karibinde bir küçük kök ²² şekilli mahal vardır. Hâliyen Kanlıkök ta'bir olunan mahalle doğru atılır.			

¹⁸ Özgün metinde "... gez şastır" ya da "... gez kabzadır" yazılı ifadeler, çevriyazıda "... ş" ve "... k" olarak yazılmıştır.

¹⁹ Hicri 1122 (Milâdi 1710/11) ve Hicri 1174 (Milâdi 1760/61) tarihlerinin, daha önce bu şekilde düzenlenen iki menzîlnâmenin yazılış tarihleri olduğu düşünülebilir.

²⁰ Okmeydanı'ndaki en eski menzil budur. Fâtilh döneminde ünlü okçu Usta Bahtiyâr tarafından açılmışsa da, taşı kısa sürede kaybolduğu için, ondan sonra atan Pehlivan Arab'ın *Yassıkaya* diye bilinen menzil taşı, anı taşı sayılmıştır.

²¹ Bütün salkılar hep aynı yönde (şast yönüne) aykırı olduğu için menzile bu ad verilmiştir.

²² Metinde *kef-vav-kef* (kök) şeklinde yazılmıştır. Oysa *kef-vav-lam* şeklinde (göl) yazılmalıydı kanısındayız.

	Gez	Taş	Menzil-i yıldız, Tozkoparan, [nâm-i diğer Şîr Merd]	
	1070	1	Şîr Merd	
	<u>35,5</u>			
	1105,5	2	Hamdullah bi-ibn-iş Şeyh	35 k
	<u>14</u>			
	1119,5	3	Gürz Sinan	10 k
	<u>57,5</u>			
	1177	4	Benli Karagöz	11 ş
	<u>33,5</u>			
	1210,5	5	Sinan Subaşı	63 k
	<u>17,5</u>			
	1228	6	Deve Kemâl	8,5 ş
	<u>11,5</u>			
	1239,5	7	Havandelen Solak Bâli	54 ş
	<u>12</u>			
	1251,5	8	Brüsevî Şüca'	8,5 ş
	<u>28</u>			
	1279,5	9	Tozkoparan	88 ş
				Menzil-i mezbûrüm ayak taşı, İodos menzîlinden olan Şîr Merd'in Deliklikaya nâm taşdır. Ve ana taşı Minbet Sofası'na on gez karış olan taşdır.
	Gez	Taş	Menzil-i Çizmeçi, [nâm-i diğer Çullu, poyraz]	
Menzil-i mezbûrüm ayak taşı, Ca'fer Menzili ile Ali Bâli Menzili arasında, baş taşı Bahniyar Deresi'ne poyraz ile atılmıştır.	1155	1	Yaycı Dâvud	
	<u>7,5</u>			
	1162,5	2	Çizmeçi Dâvud	71,5 k
	<u>11,5</u>			
	1174	3	Arapzâde Yaycı İbrahim	57 k
	<u>13</u>			
	1187	4	Karga Mustafa	52 k
	<u>2,5</u>			
1189,5	5	Bürekli Mehmed	27 k	
<u>8,5</u>				
1198	6	Bozdoğançı Mustafa	44,5 k	
<u>3</u>				
1201	7	Lendühâ Ca'fer	44 k	
<u>22,5</u>				
1223,5	8	Çullu Ferruh	19 k	
	Gez	Taş	Menzil-i Ahî, ²³ [nâm-i diğer Parpul, yıldız [poyraz]]	
	986,5	1	Top İskender	
	<u>111</u>			
	1097,5	2	Kara Mustafa/Avcıbaşı	24 k
	<u>46</u>			
	1143,5	3	Bâli bin Şîr Merd	4,5 ş
	<u>13,5</u>			
	1157	4	Karga Mustafa	18 ş
	<u>4,5</u>			
1161,5	5	Hacı Mustafa	1 ş	
<u>20,5</u>				
1182	6	İshak Bey/Silahdar	64 k	
<u>9</u>				
1191	7	Yaycı Arapzâde	72,5 k	
<u>16,5</u>				
1207,5	8	Parpul Hüseyin Efendi ²⁴	73,5 k	
				Menzil-i mezbûrüm ayak taşı, Çakıllık Tepe'de Ali Bâli taşı ile Yekstivâr Menzili'yi beyninde vâki' olup ana taşı Ağalar Menzili'nin aşurısında Top İskender taşdır. Eleyevm "Hasan ayak yeri" derler.
	Gez	Taş	Menzil-i Arabacı, nâm-i diğer Ali Bâli Kapudân, [İodos]	
Menzil-i mezbûrüm ayak taşı, Parpul ile Memî Çelebi beyninde kalınca kısa mermerdir. Baş taşı Çakıllık Tepe'de Çullu ayak yeri ile Parpul ayak taşı arasında olan uzun mermerdir. Menzili merkumun iptidâ Sultan Beyazid'a merhûmun Arabacılar ²⁵ Bölükbaş[ı]sı Mahmud Ağa atıp mîtrür-i eyyâm ile zâyî' olmağa ikinci taşı "ana taşı" i'tibâr olmuştur.	972,5	1	Zağarcı Kaasım	
	<u>68,5</u>			
	1041	2	Yaycı Kosta Hüseyin	8,5 ş
	<u>36,5</u>			
1077,5	3	Nakkaş Mehmed	34,5 ş	
<u>53,5</u>				
1131	4	Ali Bâli Kapudân	63,5 ş	

²³ Ahî Menzili'nin adı, Fâtih döneminde bu menzili açan Ahî adlı okçudan gelmektedir. Ancak kısa süre içinde taşı kaybolduğu için, Top İskender'in menzil taşı ana taşı sayılmıştır.

²⁴ *Parpul*, tekke ağzında "iri vücutlu, iriyarı, gürbüz" anlamındadır.

²⁵ *Arabacılar*, Topçular'a yardımcı olan askerî bir sınıftır. Arabacılar bölükbaşısı, bu sınıftan âmiridir.

کسر طاق سنون زهکچی بکر علی چو در			
کریختند	۱۰۰	۱	۹۹۹۹
کریختند	۹۹	۲	۹۹۹۸
کریختند	۹۸	۳	۹۹۹۷
کریختند	۹۷	۴	۹۹۹۶
کریختند	۹۶	۵	۹۹۹۵
کریختند	۹۵	۶	۹۹۹۴
کریختند	۹۴	۷	۹۹۹۳
کریختند	۹۳	۸	۹۹۹۲
کریختند	۹۲	۹	۹۹۹۱
کریختند	۹۱	۱۰	۹۹۹۰
کریختند	۹۰	۱۱	۹۹۸۹
کریختند	۸۹	۱۲	۹۹۸۸
کریختند	۸۸	۱۳	۹۹۸۷
کریختند	۸۷	۱۴	۹۹۸۶
کریختند	۸۶	۱۵	۹۹۸۵
کریختند	۸۵	۱۶	۹۹۸۴
کریختند	۸۴	۱۷	۹۹۸۳
کریختند	۸۳	۱۸	۹۹۸۲
کریختند	۸۲	۱۹	۹۹۸۱
کریختند	۸۱	۲۰	۹۹۸۰
کریختند	۸۰	۲۱	۹۹۷۹
کریختند	۷۹	۲۲	۹۹۷۸
کریختند	۷۸	۲۳	۹۹۷۷
کریختند	۷۷	۲۴	۹۹۷۶
کریختند	۷۶	۲۵	۹۹۷۵
کریختند	۷۵	۲۶	۹۹۷۴
کریختند	۷۴	۲۷	۹۹۷۳
کریختند	۷۳	۲۸	۹۹۷۲
کریختند	۷۲	۲۹	۹۹۷۱
کریختند	۷۱	۳۰	۹۹۷۰
کریختند	۷۰	۳۱	۹۹۶۹
کریختند	۶۹	۳۲	۹۹۶۸
کریختند	۶۸	۳۳	۹۹۶۷
کریختند	۶۷	۳۴	۹۹۶۶
کریختند	۶۶	۳۵	۹۹۶۵
کریختند	۶۵	۳۶	۹۹۶۴
کریختند	۶۴	۳۷	۹۹۶۳
کریختند	۶۳	۳۸	۹۹۶۲
کریختند	۶۲	۳۹	۹۹۶۱
کریختند	۶۱	۴۰	۹۹۶۰
کریختند	۶۰	۴۱	۹۹۵۹
کریختند	۵۹	۴۲	۹۹۵۸
کریختند	۵۸	۴۳	۹۹۵۷
کریختند	۵۷	۴۴	۹۹۵۶
کریختند	۵۶	۴۵	۹۹۵۵
کریختند	۵۵	۴۶	۹۹۵۴
کریختند	۵۴	۴۷	۹۹۵۳
کریختند	۵۳	۴۸	۹۹۵۲
کریختند	۵۲	۴۹	۹۹۵۱
کریختند	۵۱	۵۰	۹۹۵۰
کریختند	۵۰	۵۱	۹۹۴۹
کریختند	۴۹	۵۲	۹۹۴۸
کریختند	۴۸	۵۳	۹۹۴۷
کریختند	۴۷	۵۴	۹۹۴۶
کریختند	۴۶	۵۵	۹۹۴۵
کریختند	۴۵	۵۶	۹۹۴۴
کریختند	۴۴	۵۷	۹۹۴۳
کریختند	۴۳	۵۸	۹۹۴۲
کریختند	۴۲	۵۹	۹۹۴۱
کریختند	۴۱	۶۰	۹۹۴۰
کریختند	۴۰	۶۱	۹۹۳۹
کریختند	۳۹	۶۲	۹۹۳۸
کریختند	۳۸	۶۳	۹۹۳۷
کریختند	۳۷	۶۴	۹۹۳۶
کریختند	۳۶	۶۵	۹۹۳۵
کریختند	۳۵	۶۶	۹۹۳۴
کریختند	۳۴	۶۷	۹۹۳۳
کریختند	۳۳	۶۸	۹۹۳۲
کریختند	۳۲	۶۹	۹۹۳۱
کریختند	۳۱	۷۰	۹۹۳۰
کریختند	۳۰	۷۱	۹۹۲۹
کریختند	۲۹	۷۲	۹۹۲۸
کریختند	۲۸	۷۳	۹۹۲۷
کریختند	۲۷	۷۴	۹۹۲۶
کریختند	۲۶	۷۵	۹۹۲۵
کریختند	۲۵	۷۶	۹۹۲۴
کریختند	۲۴	۷۷	۹۹۲۳
کریختند	۲۳	۷۸	۹۹۲۲
کریختند	۲۲	۷۹	۹۹۲۱
کریختند	۲۱	۸۰	۹۹۲۰
کریختند	۲۰	۸۱	۹۹۱۹
کریختند	۱۹	۸۲	۹۹۱۸
کریختند	۱۸	۸۳	۹۹۱۷
کریختند	۱۷	۸۴	۹۹۱۶
کریختند	۱۶	۸۵	۹۹۱۵
کریختند	۱۵	۸۶	۹۹۱۴
کریختند	۱۴	۸۷	۹۹۱۳
کریختند	۱۳	۸۸	۹۹۱۲
کریختند	۱۲	۸۹	۹۹۱۱
کریختند	۱۱	۹۰	۹۹۱۰
کریختند	۱۰	۹۱	۹۹۰۹
کریختند	۹	۹۲	۹۹۰۸
کریختند	۸	۹۳	۹۹۰۷
کریختند	۷	۹۴	۹۹۰۶
کریختند	۶	۹۵	۹۹۰۵
کریختند	۵	۹۶	۹۹۰۴
کریختند	۴	۹۷	۹۹۰۳
کریختند	۳	۹۸	۹۹۰۲
کریختند	۲	۹۹	۹۹۰۱
کریختند	۱	۱۰۰	۹۹۰۰

	Gez	Taş	Menzil-i Zihgirci, [nâm-i] diğer Lokumcu, İodos	
	980	1	Zihgirci Kaasım	
	<u>13,5</u>			
	993,5	2	Hasan Çelebi bin Baltıyar	13,5 ş
	<u>50</u>			
	1043,5	3	Okçu Hüseyin	49,5 ş
	<u>30,5</u>			
	1074	4	Zağarcı Kaasım	19 ş
	<u>19</u>			
	1093	5	Lokumcu Ali Bey	12,5 ş
	<u>19</u>			
	1112	6	Uncu Mustafa	16 ş
	<u>9,5</u>			
	1121,5	7	Hacı Süleyman	13,5 k
				Menzil-i mezbûrum ayak taşı, Puta Sepeti'ne karib olup baş taşı Çoban Çeşmesi üst tarafına olan mahalle doğru atılır.
	Gez	Taş	Menzil-i Topçeri, [nâm-i] diğer Hasan taş, [yıldız]	
Menzil-i mezbûrum ayak taşı. Kâğıdhâne yoluna karib beyaz küçük mermerden [olup] Parpul Menzili'nin ana taşdır. Baş taşı Müezzinler Sofası'na karib mahaldir.	1004	1	Hasan Çelebi bin Baltıyar	
	<u>83</u>			
	1087	2	Rum Yusuf	47 k
	<u>80</u>			
	1167	3	Kuburcu Hüsvrev	70 k
	<u>28,5</u>			
	1195,5	4	Lendühâ Ca'fer	65,5 k
	<u>18</u>			
	1213,5	5	Pehlivan Ali Bey	67 k
	Gez	Taş	Menzil-i Tekye, yıldız poyrazı	
	989	1	Yaycı Ahmed	
	<u>40</u>			
	1029	2	İshak Bey	53 ş
	<u>20</u>			
	1049	3	Yaycı Arapzâde	44 ş
	<u>35</u>			
	1084	4	Yaycı Kosta Hüseyin	32 k
	<u>30</u>			
	1114	5	Divâne Kaasım	25 ş
	<u>20</u>			
	1134	6	Haydar Bey	40 k
	<u>33</u>			
	1167	7	Hüsvrev Bey	30 k
	<u>27</u>			
	1194	8	Lendühâ Ca'fer	77 ş
				Menzil-i mezbûrum ayak taşı, Top İskender vaz' edüp atmak üzere İken, sonu Ali yerini atmağla bu menzilden bânîğ olup sonrası izîn [verilen] Yaycı Ahmed atup ana taşı olmuştur. Hâlen Tekye kapısından kırk gez miktârı karib mezarlîk içinde olan büyük mermerdir.
	Gez	Taş	Menzil-i Haydar Piri, nâm-i diğer Mahall-i kible	
Menzil-i mezbûrum ayak taşı, Müezzinler Sofası kurbünde olan küçük mermerdir. Baş taşı İmam Menzili'ni urasıya doğru ortanca atılmışdır.	956	1	Hasan Çelebi	
	<u>32</u>			
	988	2	Musallî Çelebi	28 k
	<u>76,5</u>			
	1064,5	3	Memî Çelebi	10 k
	<u>47</u>			
	1111,5	4	Divâne Kaasım	27,5 ş
	<u>5</u>			
	1116,5	5	Haydar Bey	44,5 ş
	<u>24,5</u>			
	1141	6	Ali Bâli Kapudân	27,5 ş
	<u>9,5</u>			
	1150,5	7	Çullu Ferruh	60 ş

کسر طاق منزل و بیخ سباج لیس			
۹۶	کوهنیه در	۱۰	۹۸۴۰
۶۰	کوهنیه در	۲	۱۰۰۰۸
۶۱۰	کوهنیه در	۶	۱۰۸۴
			۱۰۸۶
کسر طاق منزل نقاش لیس			
۹۶	کوهنیه در	۱	۹۴۶
۶۰	کوهنیه در	۲	۱۰۱۶
۶۰	کوهنیه در	۳	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۴	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۵	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۶	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۷	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۸	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۹	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۱۰	۱۰۶۱
کسر طاق منزل نقاش لیس			
۹۶	کوهنیه در	۱	۸۹۶
۶۰	کوهنیه در	۲	۹۸۰
۶۰	کوهنیه در	۳	۹۸۰
۶۰	کوهنیه در	۴	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۵	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۶	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۷	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۸	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۹	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۱۰	۱۰۶۱
کسر طاق منزل نقاش لیس			
۹۶	کوهنیه در	۱	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۲	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۳	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۴	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۵	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۶	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۷	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۸	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۹	۱۰۶۱
۶۰	کوهنیه در	۱۰	۱۰۶۱

	Gez	Taş	Menzil-i Uncu Şücâ', İodos		
	983,5	1	Uncu Şücâ'		Menzil-i mezbûrın ayak taşı, Haydar Piri Tepesi zilletinde. Hâki Yeri'nin öntünde, yere yakın beyaz mermerdir. Hâki Yeri'nin ana taşı gibi görendir(?). Baş taşı Ağalar Menzili'nin öntüdedir.
	<u>24,5</u>				
	1008	2	Cerrâhzâde Mehmed	24 k	
	<u>75</u>				
	1083	3	Uncu Mustafa	0,5 §	
	<u>3</u>				
	1086	4	Kara Hasan	61,5 §	
	Gez	Taş	Menzil-i Cerrâh, yıldız poyrazı		
Menzil-i mezbûrın ayak taşı, Tozkoparan Arkuru Menzili ayak taşı ile Lokmacı Menzili beyninde olup baş [taşı] Sinan Paşa Câmi'-i şerifin[in] kapusuna karib mahaldir.	943	1	Kepenekçi Reis		
	<u>73</u>				
	1016	2	Solak Hamza	31 §	
	<u>18,5</u>				
	1034,5	3	Solak Mehmed Bey	43 §	
	<u>11,5</u>				
	1046	4	Ali Bey/Defterdarzâde	2 §	
	<u>27</u>				
	1073	5	Solak İsa	25,5 §	
	<u>3</u>				
1076	6	Mehmed Bey/Defterdarzâde	0,5 k		
<u>43</u>					
1119	7	Solak Kara Hasan	14 §		
<u>6,5</u>					
1125,5	8	Cerrâh Ali Bey	8,5 §		
<u>3</u>					
1128,5	9	Bigâ Beyi Osman Bey	0,5 §		
<u>14,5</u>					
1143	10	Mehmed Âbâd Efendi	0,5 §		
	Gez	Taş	Menzil-i Nakkaş, İodos		
	896,5	1	Timurcu Ca'fer		Menzil-i mezbûrın ayak taşı, Ağalar Menzili'nin kabzusunda vâki' olun taşdır. Baş taşı Yekstivar Menzili'nin ayak taşı ile İnanç Menzili'nin ayak taşı beynindedir.
	<u>84</u>				
	980,5	2	Sekbankulu Ali Bey	2 k	
	<u>10,5</u>				
	991	3	Nakkaş Mehmed Çelebi	33,5 §	
	<u>28</u>				
	1019	4	Nâ-ma'lûm	4 k	
	<u>56,5</u>				
	1075,5	5	Hacı Süleyman	10,5 §	
	<u>19,5</u>				
	1095	6	Tâcirzâde Emin Ağa	[19,5] k	
	Gez	Taş	Menzil-i Hacı Süleyman, yıldız		
Menzil-i mezbûrın ayak taşı, merhûm Mir-i alem Ahmed Ağa'dan yukarıca yerdedir. Baş taşı, Puta Sepeti Deresi'nde Eski Karlık'dan berü, Kulaksız yoluna karib mahaldedir.	1030	1	Berber Murad		
	<u>3</u>				
	1033	2	Feridun Reis	39,5 k	
	<u>30</u>				
	1063	3	Çavuşzâde Mehmed	1,5 k	
	<u>11</u>				
	1074	4	Cebeci Deli Hasan	37 §	
	<u>21</u>				
1095	5	Yahya Ağa	9,5 §		
<u>51</u>					
1146	6	Küçük Ali Ağa	16,5 k		
<u>7</u>					
1153	7	Hacı Süleyman	2 §		
<u>35</u>					
1188	8	Pehlivan Ali Bey	24 §		

The detailed page is a table with four main sections, each with a red header. The headers are: 'صد طاق منزل لندو هاجعتر لندو', 'صد طاق منزل کتبی شد', and two others. Each section contains a list of items with associated numbers and handwritten notes.

Section Header	Item	Value	Arabic Numerals	Notes
صد طاق منزل لندو هاجعتر لندو	کوشنه در	۵۰	۱۰۰۰	میزان اول میزان دوم میزان سوم میزان چهارم میزان پنجم میزان ششم میزان هفتم میزان هشتم میزان نهم میزان دهم میزان یازدهم میزان بیستم میزان سی و نهم میزان چهل و نهم میزان پنجاه و نهم میزان شصت و نهم میزان هفتاد و نهم میزان هشتاد و نهم میزان نود و نهم میزان صد و نهم
	کوشنه در	۱۰۰	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۲۰	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۶۰	۱۰۰۰	
صد طاق منزل کتبی شد	کوشنه در	۵۰	۱۰۰۰	میزان اول میزان دوم میزان سوم میزان چهارم میزان پنجم میزان ششم میزان هفتم میزان هشتم میزان نهم میزان دهم میزان یازدهم میزان بیستم میزان سی و نهم میزان چهل و نهم میزان پنجاه و نهم میزان شصت و نهم میزان هفتاد و نهم میزان هشتاد و نهم میزان نود و نهم میزان صد و نهم
	کوشنه در	۹۰	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۸۰	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۱۰۰	۱۰۰۰	
صد طاق منزل کتبی شد	کوشنه در	۶۱	۱۰۰۰	میزان اول میزان دوم میزان سوم میزان چهارم میزان پنجم میزان ششم میزان هفتم میزان هشتم میزان نهم میزان دهم میزان یازدهم میزان بیستم میزان سی و نهم میزان چهل و نهم میزان پنجاه و نهم میزان شصت و نهم میزان هفتاد و نهم میزان هشتاد و نهم میزان نود و نهم میزان صد و نهم
	کوشنه در	۲	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۲۸	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۶	۱۰۰۰	
صد طاق منزل کتبی شد	کوشنه در	۲۶	۱۰۰۰	میزان اول میزان دوم میزان سوم میزان چهارم میزان پنجم میزان ششم میزان هفتم میزان هشتم میزان نهم میزان دهم میزان یازدهم میزان بیستم میزان سی و نهم میزان چهل و نهم میزان پنجاه و نهم میزان شصت و نهم میزان هفتاد و نهم میزان هشتاد و نهم میزان نود و نهم میزان صد و نهم
	کوشنه در	۲	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۲۸	۱۰۰۰	
	کوشنه در	۶	۱۰۰۰	

	Gez	Taş	Menzil-i Lendühâ Ca'fer, İodos	
	1016	1	Birinci	
	45			
	1061	2	İkinci	5,5 k
	10			
	1071	3	Üçüncü	10,5 ş
	9,5			
	1080,5	4	Dördüncü	4,5 k
	62			
	1142,5	5	Divâne Kaasım	29 ş
	67			
	1209,5	6	Lendühâ Ca'fer	61,5 k
				Menzil-i mezbûrüm ayak taşı. Tekye Tepesi'nden Rûm [Yusuftan] 10 gez mikdârı gerice olan küçük küfeki taşdır. Baş taşı Karlır Çeşmesi üstünde Lendühâ Bayırı demekle ma'rûf mahal[de]dir.
	Gez	Taş	Menzil-i Sekbankulu, nâm-ı diğer [Erkekli Dışılı], ²⁶ İodos	
Menzil-i mezbûr Ekşi Menzili ile çifte ²⁷ olup birinin ayak taşı âhire ana taşı ve âhirde[k]i ana taşı âhire ayak taşı olmuştur. Bu menzilin ayak taşı, Ekşi'nin ana taşı olmuştur. Baş taşı, Hasköy Deresi[nin] nitineli olduğu mahalde İnam Menzili'nin kabzasında, tepede yol kenarında olan taşdır.	884	1	Sekbankulu	
	68			
	952	2	İkinci	55,5 k
	68			
	1020	3	Üçüncü	91,5 k
	32			
	1052	4	Dördüncü	84 k
	73,5			
	1125,5	5	Beşinci	103,5 k
	Gez	Taş	Menzil-i Ekşi, yıldız poyrazı, [nâm-ı diğer Erkekli Dışılı]	
	884	1	Birinci	
	19,5			
	903,5	2	İkinci	21 k
	156,5			
	1060	3	Üçüncü	3 ş
	42,5			
	1102,5	4	Dördüncü	28,5 k
	10			
	1112,5	5	Peşkir Süleyman Ağa	2 ş
	10			
	1122,5	6	Küçük Hasan Ağa	6 k
	5			
	1127,5	7	Cebehânci Osman Ağa	0,5 ş
	27,5			
	1155	8	Sa'd Bey/Tâbi'-i Yalya Bey	25 k
	22			
	1177	9	Kemankeş Hasan Ağa/Enderin	
	13,5			
	1190,5	[10]	Tâcirzâde Emin Ağa	
				Menzil-i mezbûrüm vasfı, mukabilesinde aynıyle tahrir olup tekrâra hâcet olmamağla, ayak taşı Sekbankulu [ana] taş[ı]dır. Hasköy tarafına atılır.
	Gez	Taş	Menzil-i Devâti, yıldız poyrazı	
Menzil-i mezbûrüm ayak taşı, Çoban Çeşmesi'nden yukarı düzde olan sınır taşının yanında vâki' olup küçük küfeki taşdır. Baş taşı, Piyale Paşa Deresi'nde Cerrâh Menzili'nin ötündedir.	938	1	Birinci	
	28,5			
	966,5	2	İkinci	16 ş
	10			
	976,5	3	Üçüncü	19 ş
	29			
	1005,5	4	Dördüncü	39,5 ş
	80			
	1085,5	5	Beşinci	0,5 ş
	5,5			
	1091	6	Seyyid Halil Hasip	0,5 ş
	6			
	1097	7	Fethizâde Seyyid Mustafa	28 ş
	10			
	1107	8	Başâğa/Tâbi'-i Âişe Sultan	13 ş

²⁶ Bu menzilin ayak taşı, bir sonraki sırada yer alan Ekşi Menzili'nin ana taşı ve bu menzilin ana taşı, Ekşi'nin ayak taşdır. Bu nedenledir ki bu iki menzil "Erkekli Dışılı" diye de anılır.

²⁷ Eski dilde *çifte* sözcüğü "ikiz" anlamında da kullanılmaktadır.

سکر طاق میرزا حسن محمد دروغی استرآبادی			
۱	۹۴۱	سکر	کریضه در
۲	۹۴۲	سکر	کریضه در
۳	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۴	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۵	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۶	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۷	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۸	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
سکر طاق میرزا حسن محمد دروغی استرآبادی			
۱	۹۴۱	سکر	کریضه در
۲	۹۴۲	سکر	کریضه در
۳	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۴	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۵	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۶	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۷	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۸	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
سکر طاق میرزا حسن محمد دروغی استرآبادی			
۱	۹۴۱	سکر	کریضه در
۲	۹۴۲	سکر	کریضه در
۳	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۴	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۵	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۶	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۷	۱۰۰۶	سکر	کریضه در
۸	۱۰۰۶	سکر	کریضه در

	Gez	Taş	Menzil-i Ca'fer, nâm-ı diğer Hacı İsmâ'il, İodos	
	948,5	1	Birinci	
	<u>1</u> 949,5	2	İkinci	[33] k
	<u>56,5</u> 1006	3	Üçüncü	[60] ş
	<u>25</u> 1031	4	Dördüncü	[25] k
	<u>8</u> 1039	5	Beşinci	[8,5] ş
	<u>25</u> 1064	6	Altıncı	[23] k
	<u>28,5</u> 1092,5	7	Hacı İsmâ'il	[69] ş
	<u>2,5</u> 1095	8	Küçük Hacı Mehmed	[68,5] ş
				Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Parpul'a karib yerdedir. Baş taşı Çoban Çeşmesi'nin üst yanında[kı] Karlık'dan aşurdur.
	Gez	Taş	Menzil-i Uşşâk, nâm-ı diğer Hacı İsmâ'il, yıldız poyraz	
Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Lendühâ Tepesi'nde Arkunı ayak yeni ile Lendühâ'nın baş taşı aralarında, yere yakın beyaz mermerdir. Baş taşı Tekye köşktüne yakın mahaldedir.	917	1	Hamza Çelebi	
	<u>19</u> 936	2	Okçu Selânikî	16,5 k
	<u>1,5</u> 937,5	3	Hamâmî Ahmed Ağa	35,5 k
	<u>33,5</u> 971	4	Mehmed Efendi/İmâm-ı Sarây-ı atik	7 ş
	<u>34</u> 1005	5	İdris Bey/Kapıcı-ı Sarây-ı atik	28,5 k
	<u>27,5</u> 1032,5	6	La'lizâde Mektûbi Ahmed Paşa	12,5 k
	<u>2</u> 1034,5	7	Mehmed Efendi/Mevkufâtî	34,5 k
	<u>42,5</u> 1077	8	Ahmed Efendi/Kayyuzzâde	29 k
	<u>47</u> 1124	9	Ahmed Efendi/Kâtib-i Bâyezîd Sultan	46,5 k
	<u>5</u> 1129	10	Bey Mustafa'sı	3,5 k
	<u>2</u> 1131	11	Hacı İsmâ'il	4 k
	<u>2</u> 1133	12	Tomar Ahmed	29 k
	<u>43,5</u> 1176,5	13	Berbad Emir	37 k
	<u>0,5</u> 1177	14	Pehlivan Ali Bey	25 k
	Gez	Taş	Menzil-i Bostancı Haksu, yıldız	
	861,5	1	Hüseyin Efendi	
	<u>47</u> 908,5	2	Kılıççı Yusuf	0,5 k
	<u>34,5</u> 943	3	Kandilli Usta Piyâle	6 k
	<u>21</u> 964	4	İbrahim Ağa	9,5 ş
	<u>11,5</u> 975,5	5	Nâ-na'lüm	28 k
	<u>33,5</u> 1009	6	Ferhad	13 ş
	<u>17,5</u> 1026,5	7	Hüseyin/Tekye-nişin	45 k
	<u>11,5</u> 1038	8	Bostancı Mustafa Bey	57 k
	<u>15,5</u> 1053,5	9	Vecâhetli Ahmed Ağa	5 k
				Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Uncu Şücâ' ayak taşından gerice, yere yakın mermerdir. Baş taşı Tersâne Bahçesi üst yanındadır. Hâki menzildir.

کتابخانه امیر خسرو	
کتابخانه در	۱۰۰
کتابخانه در	۹۸
کتابخانه در	۹۵
کتابخانه در	۹۲
کتابخانه در	۸۳
کتابخانه در	۷۲
کتابخانه در	۶۲
کتابخانه در	۵۲
کتابخانه در	۴۲
کتابخانه در	۳۲
کتابخانه در	۲۲
کتابخانه در	۱۲
کتابخانه در	۲

کتابخانه امیر خسرو	
کتابخانه در	۹۰
کتابخانه در	۸۸
کتابخانه در	۸۶
کتابخانه در	۸۴
کتابخانه در	۸۲
کتابخانه در	۸۰
کتابخانه در	۷۸
کتابخانه در	۷۶
کتابخانه در	۷۴
کتابخانه در	۷۲
کتابخانه در	۷۰
کتابخانه در	۶۸
کتابخانه در	۶۶
کتابخانه در	۶۴
کتابخانه در	۶۲
کتابخانه در	۶۰
کتابخانه در	۵۸
کتابخانه در	۵۶
کتابخانه در	۵۴
کتابخانه در	۵۲
کتابخانه در	۵۰
کتابخانه در	۴۸
کتابخانه در	۴۶
کتابخانه در	۴۴
کتابخانه در	۴۲
کتابخانه در	۴۰
کتابخانه در	۳۸
کتابخانه در	۳۶
کتابخانه در	۳۴
کتابخانه در	۳۲
کتابخانه در	۳۰
کتابخانه در	۲۸
کتابخانه در	۲۶
کتابخانه در	۲۴
کتابخانه در	۲۲
کتابخانه در	۲۰
کتابخانه در	۱۸
کتابخانه در	۱۶
کتابخانه در	۱۴
کتابخانه در	۱۲
کتابخانه در	۱۰
کتابخانه در	۸
کتابخانه در	۶
کتابخانه در	۴
کتابخانه در	۲

Gez	Taş	Menzil-i Ağalar, ²⁸ yıldız	
827,5	1	Ana taşı	
24			
851,5	2	Reyhan Ağa	10,5 ş
27			
878,5	3	Hazinedar Ali Ağa	29 ş
41,5			
920	4	Musahip Bilâl Ağa	15 ş
5,5			
925,5	5	Evliyâ Çelebi	47 ş
2			
927,5	6	Derviş Çelebi	1,5 k
9,5			
937	7	Abdülbâki Çelebi	33,5 k
17,5			
954,5	8	Batman Hacı Mustafa	2,5 k
28			
982,5	9	Feridunzâde	11,5 ş
10,5			
993	10	Amavud Hüseyin	27,5 ş
7			
1000	11	Teberdâr Ahmed	34,5 k
40			
1040	12	Çerkes Mehmed Paşa	33,5 k
16			
1056	13	Ali Ağa/Rahikzâde	16,5 k
37,5			
1093,5	14	Küçük Hacı Mehmed	12,5 k
45,5			
1139	15	Pehlivan Ali Ağa	19,5 k

Gez	Taş	Menzil-i İmâm-ı Sarây-ı atfık, yıldız	
743	1	İmâm Mehmed Efendi	
110			
853	2	Abdülbâki	20 ş
10,5			
863,5	3	Hasan Bey	39,5 ş
44,5			
908	4	Yusuf Beşe	32 ş
12			
920	5	Kadri Bey	41 ş
3,5			
923,5	6	Hasku	48 ş
16,5			
940	7	Ahmed Efendi/Kâtib-i Tersâne	20,5 k
39,5			
979,5	8	Ali Bey/İbrâhim Hânzâde	10,5 ş
45			
1024,5	9	Yusuf Ağa/Kethüdâ-yı Dâr-üs-se'âde	27,5 ş
52,5			
1077	10	Kuğu Mustafa	27 ş
17			
1094	11	Abaza Osman Ağa	6,5 ş
2			
1096	12	Pehlivan Ahmed/Teberdâr	47 ş
53			
1149	13	[To]mar Ahmed	40 ş
13,5			
1162,5	14	Berbad Emir	47 ş

Menzil-i mezburun ayak taşı Hasköy tarafında, Yeniçeri Ağası Karlıgı kurbünde vâki olan beyaz küçük mermerdir. Baş taşı Kâğıdhâne yolu üzerindedir.

Menzil-i mezburun ayak taşı, Nakkaş Menzili taşlarıyla Sekbanınlı taşları beyinde, tepede olan taşdır. Baş taşı Hasköy'e doğru Ekşi Menzili mukabilesindedir.

²⁸ Menzil sahiplerinin pek çoğu "ağa" olduğu için bu adla anılmaktadır. *Telhis* ve *Yücel*'de lodos menzili olduğu yazılıdır.

The image displays a manuscript page with a table of numbers and names, likely a ledger or account book. The page is divided into three horizontal sections. The top section contains a list of names and numbers, with a red header 'کریضه در'. The middle section is titled 'کریضه در' and contains a list of names and numbers, with a red header 'کریضه در'. The bottom section contains a list of names and numbers, with a red header 'کریضه در'. The right side of the page features handwritten notes in red ink, which appear to be corrections or additional entries. A vertical strip of the manuscript is shown on the left, with a red box and arrow pointing to the detailed view of the middle section.

Section	Name	Number 1	Number 2	Number 3	Number 4
Top Section	محمد بن محمد	۱	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۲	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۳	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۴	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۵	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۶	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۷	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۸	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۹	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۱۰	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۱۱	۸	۶	۱
Middle Section	محمد بن محمد	۱	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۲	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۳	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۴	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۵	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۶	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۷	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۸	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۹	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۱۰	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۱۱	۸	۶	۱
Bottom Section	محمد بن محمد	۱	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۲	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۳	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۴	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۵	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۶	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۷	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۸	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۹	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۱۰	۸	۶	۱
	محمد بن محمد	۱۱	۸	۶	۱

Menzil-i mezbûrun ayak taşı. Tekye köşkü ile Sinan Paşa Câmî [i] yanında, kaddi bir gez miktârı beyaz memmerdir. Baş taşı Yeniçeri Ağası Karlığu sağımda, Haydar Menzili'nin solundadır.	Gez	Taş	Menzil-i Hâkî, kable-İodos		
	841,5	1	Mehmed Bey ibn-i Nakkaş Paşa		
	11				
	852,5	2	Recep Usta	21 ş	
	15				
	867,5	3	Bilâl Ağa	5,5 ş	
	1				
	868,5	4	Abdülbâkî Çelebi	2 k	
	24,5				
	893	5	Mehmed Ağa/Hammâmîzâde	8,5 ş	
	5				
898	6	Şâhin/Odabaşı	10,5 ş		
4,5					
902,5	7	İbrâhim Ağa	28 ş		
16					
918,5	8	Gımayı Çelebi	2 k		
43					
961,5	9	Pehlivan Ahmed	4,5 ş		
23					
984,5	10	Ali Ağa/Rahiki	22 ş		
47					
1031,5	11	Ahmed Efendi/Şeyh	12,5 k		
	Gez	Taş	Menzil-i Abdullah Efendi, İodos		Menzil-i mezbûrun ayak taşı. Hasan taşı ile Kızlar Ağası beyindedir. Abdullah Efendi demekle ma'rûfûdur. Baş taşı Karılar Çeşmesi'nden aşurcadır. Dirhem menzildir.
903	1	Abdullah Efendi			
8					
911	2	Musâhip Mehmed Ağa	46 k		
4,5					
915,5	3	Abdullah Efendi	22 k		
12					
927,5	4	Yaycı Hacı Mustafa	2,5 k		
45					
972,5	5	Sayıcı Hüseyin Ağa	2 ş		
7,5					
980	6	Ali Dede	7 ş		
43,5					
1023,5	7	Eyyûpîzâde	28 ş		
7					
1030,5	8	Şâtr Hacı Mustafa	40 ş		
13					
1043,5	9	Kelleci Ömer Bey	11 k		
22,5					
1066	10	Pehlivan Ali Bey	23 k		
	Gez	Taş	Menzil-i Emin Ağa, İodos		
913,5	1	Emin-i Solaklar [Ali Ağa]			
45					
958,5	2	İbrâhim Bey	5 ş		
7					
965,5	3	Attarzâde Mustafa	8 ş		
9					
974,5	4	Küçük Tâcir Seyyid Ahmed	28 k		
7,5					
982	5	Bâğdad Ağasîzâde Mehmed Ağa	29,5 k		
16					
998	6	Büyük Tâcir Seyyid İbrâhim	11,5 ş		
30					
1028	7	Hümâgöz Mustafa Efendi	23 ş		
16					
1044	8	Çerkes Mehmed Paşa	23,5 ş		
29					
1073	9	Mısrılı Mehmed Efendi	45 k		
16,5					
1089,5	10	Abaza Osman Ağa	8 k		
37					
1126,5	11	Küçük Hacı Mehmed	8 k		
33,5					
1160	12	Tâcirîzâde Emin Ağa	10 k		

کتاب طاق منزل سلیمان باغی باستان		
منزل اول منزل دوم منزل سوم منزل چهارم منزل پنجم منزل ششم منزل هفتم منزل هشتم منزل نهم منزل دهم منزل یازدهم منزل بیستم	منزل سلیمان باغی ۱	۱۰۸۷
کتاب طاق منزل سلیمان باغی باستان		
منزل اول منزل دوم منزل سوم منزل چهارم منزل پنجم منزل ششم منزل هفتم منزل هشتم منزل نهم منزل دهم منزل یازدهم منزل بیستم	منزل سلیمان باغی ۱ دو خشت باغی ۲	۹۰۲ ۹۰۳ ۹۰۴
کتاب طاق منزل سلیمان باغی باستان		
منزل اول منزل دوم منزل سوم منزل چهارم منزل پنجم منزل ششم منزل هفتم منزل هشتم منزل نهم منزل دهم منزل یازدهم منزل بیستم	منزل سلیمان باغی ۱ الحاج نصیر باغی ۲ یوسف خان باغی ۳ محمد باغی ۴ کیس باغی ۵	۹۰۹ ۹۱۰ ۹۱۱ ۹۱۲ ۹۱۳ ۹۱۴
کتاب طاق منزل سلیمان باغی باستان		
منزل اول منزل دوم منزل سوم منزل چهارم منزل پنجم منزل ششم منزل هفتم منزل هشتم منزل نهم منزل دهم منزل یازدهم منزل بیستم	منزل قرآنی باغی ۱	۹۲۰-
کتاب طاق منزل سلیمان باغی باستان		
منزل اول منزل دوم منزل سوم منزل چهارم منزل پنجم منزل ششم منزل هفتم منزل هشتم منزل نهم منزل دهم منزل یازدهم منزل بیستم	منزل سلیمان باغی ۱ مستند داده باغی ۲ خشت باغی ۳	۹۱۸ ۹۱۹ ۹۲۰ ۹۲۱
کتاب طاق منزل سلیمان باغی باستان		
منزل اول منزل دوم منزل سوم منزل چهارم منزل پنجم منزل ششم منزل هفتم منزل هشتم منزل نهم منزل دهم منزل یازدهم منزل بیستم	منزل سلیمان باغی ۱	۹۰۶
کتاب طاق منزل سلیمان باغی باستان		
منزل اول منزل دوم منزل سوم منزل چهارم منزل پنجم منزل ششم منزل هفتم منزل هشتم منزل نهم منزل دهم منزل یازدهم منزل بیستم	منزل سلیمان باغی ۱	۲۰۰

	Gez	Taş	Menzil-i Silahdar Mehmed Paşa, [yıldız]	
	1087,5	1	Menzil-i Silahdar Mehmed Paşa	Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Bostancı Menzili ayak yeri ile Kible Hâkisi [Uncu Şüca' ayak yeri] beynindedir. Baş taşı Tersâne Bahçesi önündedir.
	Gez	Taş	Menzil-i Kiler Kethüdâsı, [yıldız karayeli]	
	923	1	Menzil-i Kiler Kethüdâsı	Menzil-i mezbûrun ayak taşı. Hünkâr ayağı önünde, Tîrendaz yerli taşlarma karîb küçük mermerdir.
	36	2	Kara Hasan Ağa	
	959			
	Gez	Taş	Menzil-i Topçubaşı ayağı, [poyraz]	
	909,5	1	Menzil-i Topçubaşı ayağı-Elhâc Beşir Ağa	Menzil-i mezbûrun ayak yeri, Ca'fer Menzili ayak yeri ile Mîr-i alem Ahmed Ağa Menzili beyninde olup şeşhânc, yere yakın mermerdir. Baş taşı Kanlıköşk üzerindedir.
	7	2	Boşnak Ahmed Ağa	
	916,5	3	Hafid Efendi	
	35	4	Küçük Hüseyin Ağa	
	951,5			
	64,5			
	1016			
	Gez	Taş	Menzil-i Kızlarağası, [poyraz]	
	945,5	1	Menzil-i Kızlarağası-Elhâc Beşir Ağa	Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Karılar Çeşmesi üstünde Lendühâ Menzili ayak taşı beyninde bir zirâ' kadar mermerdir. Baş taşı Beşdirek ta'bir olunan musanna' mermerdir.
	Gez	Taş	Menzil-i Şerbetçizâde, yıldız [poyraz]	
	938	1	Menzil-i Şerbetçizâde	Menzil-i mezbûrun ayak taşı. Kâğıdhâne yolu kenarında Ekşi Menzili tarafında Ca'fer Menzili'nin ayak taşına 60 gez miktarı yere yakın ince mermerdir.
	13	2	Müftüzâde Selim [30 k]	
	951	3	Hüsâm Paşa [10 k]	
	40			
	991			
	Gez	Taş	Menzil-i Halil Paşalı, [poyraz]	
	954	1	Menzil-i Halil Paşalı Bilâl Ağa	Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Kâğıdhâne yolunda Ağalar Menzili üst tarafında Ca'fer Bey Menzili ayak taşına karîb taşdır. Cinlibahçe'ye doğru atılır.
	Gez	Taş	Menzil-i El-hâc Ebübekir Ağa, [gündoğrusu]	
	700	1	Menzil-i El-hâc Ebübekir Ağa	Menzil-i mezbûrun ayak taşı. Beşdirek ayak taşı şastından Hacı Süleyman ayak taşı kabzasında olup, baş taşı Puta Deresi'nin başındadır.

Gez	Taş	Menzil-i Musâhib, [lodos]	
1066	1	Menzil-i musâhib-i şehriyâri Halil Ağa	Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Tekye öntünde Deveboynu ta'bir olunan mahalde olup, ana taşı Emin Menzîlî'nin şast câmbine doğru atılır.
Gez	Taş	Menzil-i Şişman Paşa, [poyraz]	
907	1	Menzil-i Şişman Paşa	Menzil-i mezbûrun ayak taşı, Mir-i alem taşının mukabilinde Kâğıdhâne yolu üzere olup ana taşı Hasköy tarafına doğru atılır.
[26 933]	2	El-hâc Nâmuk Efendi	
Gez	Taş	Menzil-i Ca'fer Bey, [gündoğrusu]	
925	1	Menzil-i Ca'fer Bey	[Ayak yeri Kâğıdhâne yolu üstünde Ekşi Menzîli yanındaki kısa mermer olup, baş taşı Yahudi Mezarlığı yanında bulunan Ayazna altındaki mermerdir.]
3.5	2	Seyyid Ali Efendi	
928.5	3	Üsküdüri Hacı Emin	
12.5	4	Musâhib-i şehriyâri Şâkir Ağa	
941			11,5 ş
34			22,5 ş
975			22 k
Ketebehu Mehmed el-ma'rûf bi-Nâllî, sene 1233			

Lugatçe

Âhir: Son olarak, (Burada) diğeri.

Attar: Aktar.

Beyninde: Arasında.

Bîzebân: Dilsiz.

Brûsevî: Bursalı.

Câmbine: Tarafına, yönüne.

Devâtî: Divitçi.

El-hâc: Hacı.

El-yevm: Günümüzde.

Fâriğ olma: Vazgeçme.

Gazzâz (ya da **Kazzâz**): İpekçi.

Gez: (Burada) Okçulukta kullanılan ve yaklaşık olarak 0,61 m'ye eşdeğer uzunluk ölçütü.

Hâcip: Kapıcı (Eskiden devlet büyüklerine verilen unvan).

Hâk: (Burada) Yaklaşık,

ortalama.

Hâliyen: Şimdilerde.

İbn-i (veya **bin**): Oğlu.

İptidâ: Başlangıçta.

Kabzasında: (Burada) Solunda.

Kaddi: Boyu.

Kapudân: Kaptan.

Karîb: Yakın.

Kebîr: Büyük.

Ketebehu: Onu yazdı.

Kurbünde: Yakınında.

Ma'rûf: Bilinen.

Meksâr: Kırılmış.

Merkum: Adı geçmiş.

Mezbûr: Sözü edilen, adı geçen.

Muhzır: Yeniçeri Ocağı'nın ilerigelen ağalarından biri.

Mukabilesinde veya **mukabilinde:** Karşısında.

Musâhip: Padişahın sohbet ettiği, yakın görüştüğü özel dostu.

Musanna: Sanatlı, işlemeli, süslü.

Muttasıl: Bitişik.

Müntehî olduğu: Sonlandığı.

Mürûr-i eyyâm ile: Zaman içinde, zamanla.

Nâ-ma'lûm: Bilinmiyor.

Sağîr: Küçük.

Şastında: (Burada) Sağında.

Şâtr: Padişahın maiyetinde bulunan, tören ve alaylarda *peykler* gibi atının yanında yürüten görevliler sınıfından kimse.

Şeşhâne: Altıköşeli.

Tâbi: Bağlı (Birinin emri altında bulunan).

Tahrîr olunup: Yazılıp.

Teberdâr: Baltacı.

Tekye: Tekke, (Burada) Okçular Tekkesi.

Tirendaz: Okçu (ok atıcı).

Vâki olan: Düşen (bulunan).

Vaz' etmek: Koymak.

Vecâhetli: İtibarlı, şerefli.

Zâde: Oğlu.

Zâyi' olma: Kaybolma.

Zilletinde: Aşağısında.

Okçuluk terim ve deyimleri

Ana taşı: Bir menzilde dikilen ilk taş. 900 gezden aşırı olması şarttır. Atış yönünü belirtmesi ve daha sonra kırılan rekorların “aykırı” (salkı) olup olmadığını belirlemesi bakımından önemlidir.

Ayak taşı: Bir menzilde kemankeşlerin atış yapacakları noktayı gösteren taş.

Ayak yeri: Menzil atışının yapıldığı, “ayak taşı”nın bulunduğu yer.

Baş taşı: Bir menzilin en ileride bulunan taşı. Rekor kırılıp dikilen her taş, yeni rekor kırılıncaya kadar o menzilin “baş taşı” sayılır.

Gez: Okçulukta kullanılan ve yaklaşık olarak 0,61 m’ye eşdeğer uzunluk ölçüsü. (Ayrıca : Havaya veya torbaya atılan yeleksiz ok. Okun çileye takılan kertikli yeri. Yayın iki başındaki, çile toncu takılan kertikler.)

Kabza: Atıcıya göre menzilin sol tarafı. (Ayrıca : Yayın sol elle kavranan orta kısmı. Ok boyunu ölçmekte kullanılan yaklaşık 9 cm’lik uzunluk ölçüsü. Tüfeğin kundakla dipçik arasındaki bölümü.)

Karlık: Yaz için kar biriktirilerek üzeri toprakla örtülen geniş çukur. Yazın çoğalan Okmeydanı ahalisine soğuk içecek ve su, bu kuyulardan çıkarılan buzlarla sağlanırdı. Ayrıca Okçular Tekkesi’ni ziyaret eden itibarlı kişilere, bu kara pekmez veya kaymak katılarak yapılan özel (spesiyal) soğuk yiyecekler sunulurdu.

Menzil: Belli bir rüzgârla 900 gezden aşırı ok atarak açılan ve rekor kırıldıkça taş dikilen sabit atış yeri.

Salkı: Menzil atışında okun, ana taşının sağ ya da sol tarafına düşmesi (Ana taşına göre sağa ya da sola sapma miktarı).

Sınır taşı: Okmeydanı’nın sınırlarını belirlemek için dikilen taşlar.

Şast: Atıcıya göre menzilin sağ tarafı. (Ayrıca : Zihgir.)

Urasiya atmak: Menzilde, oku “ana taşı”ni vuracak kadar düzgün –sağa sola kaçırmadan– atmak.

Zirâ: 0,758 m’ye eşdeğer eski bir uzunluk ölçüsü.

Kaynaklar

İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Hattatlar*, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955.

Mustafa Kâni, *Okçuluk Kitabı* (Asıl metin ve günümüz Türkçesiyle) / *Telhîs-i Resâilât-ı Rumât* (Hazırlayanlar: Kemal Yavuz ve Mehmed Canatar), İstanbul Fetih Cemiyeti yayını, İstanbul, 2010.

Şevket Rado, *Türk Hattatları*, Tifdruk Matbaası, İstanbul, 1984.

Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1999.

Teşekkür: Yazarlar, değerli katkıları için Gökhan Börekçi, Tevfik Fikret Uçar, Dilek Gürbüz ve Hüseyin Gündüz’e teşekkür ederler.

A flight archery shooting range registration record (*Menzîlnâme*) for Istanbul

Flight or distance archery (*menzil okçuluğu*) is a sport that instructs the shooting of an arrow as far as possible. The records, that is the farthest shots achieved were meticulously registered and included in a small number of archery treatises. These documents provide information such as the name of the archer, the distance spanned by the arrow, and the date of the exercise. Besides treatises, certain registrations (*menzîlnâme*) record shooting ranges of note. The present article aims to introduce a *menzîlnâme* or flight archery record log-book for Istanbul.

The document under study is unique in its physical quality and format, and completes details missing in other extant texts. It is a paper scroll of 205 cm long and 9 cm width. The meticulously illuminated text is written and signed by the calligrapher Mehmed Naili Effendi in 1233 Hejirah (1817/18). As usual, the text contains data for the shooting ranges and the records of the time. It also covers all the ranges shot at Istanbul Okmeydan (Archery lane), listing the names of the ranges, the record shootings (in *gez*, an unit which measures 0,61 m), and the names of the archers, with their rankings at each particular shooting field. The right-left deviation (called *salkı*) of each shooting is also given. Additionally, the locations of each shooting range have been described in a marginal column called *ayak taşı* (foot stone), and by a main column called *baş taşı* (head stone).

In the present the transcription of the original *menzîlnâme* text, as well as an overview of aspects of Ottoman archery are given together in order to better the reading of the text.

Key words: Ottoman flight archery, Ottoman distance shooting, shooting range, distance shooting, archery field, bow, arrow, *gez*, *salkı*, *baş taşı*, *ayak taşı*, Okmeydanı, Istanbul.

Bir İstanbul okçuluk menzîlnâmesi

Menzil okçuluğu, okun en uzağa atılmasına dayanan bir okçuluk dalıdır. Menzil rekorları dikkatle kayıt altına alınmış ve bu atışlar, az sayıdaki okçuluk risâlelerinde, atışı yapan okçunun adı, atış mesafesi ve atış tarihi gibi bilgileri de kapsayacak şekilde yer almıştır. Risâleler dışında, sayıları çok az da olsa, rekorları bir araya toplayan –bu yazıda incelediğimize benzer– menzîlnâmeler de hazırlanmıştır.

İncelediğimiz belge, fiziksel görünüşü ve formatı bakımından kendine özgü olup, içerik bakımından da kimi menzil kayıtlarındaki eksikleri tamamlar

niteliktedir. Menzıl-nâmenin boyutları 205x9 cm olup rulo biçimindedir. Hattat Mehmed Nâilî Efendi tarafından nesih yazıyla Hicrî 1233 (Milâdî 1817/18) yılında yazılmış ve özenle tezhip edilmiştir.

Menzıl-nâmede –doğal olarak– düzenlendiği tarihe dek açılan menziller ve kırılan rekorlar yer almaktadır. İçerikte, İstanbul Okmeydanı'ndaki her bir menzil için –menzilin adı altında– kim tarafından kaç gezle (1 gez = 0,61 m) açıldığı, daha sonra kimlerin okunu kaç gez ileriye atarak rekor kırdığı, her bir rekor için sağa veya sola salkı değerleri de verilerek belirtilmiştir. Ek olarak menzillerin ayak taşı ve baş taşı yerleri de kısaca tarif edilmiştir.

Yazıda, menzıl-nâme içeriğinin daha iyi anlaşılmasını temin amacıyla Osmanlı okçuluk kültürünün kısa bir özeti verilmekte, ayrıca belgenin çevriyazısı da sunulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Osmanlı'da menzil okçuluğu, menzil, menzıl-nâme, Okmeydanı, ok, yay, gez, salkı, ayak taşı, baş taşı, Okmeydanı, İstanbul.

KAYNAKÇA / BIBLIOGRAPHY

Yazma eserler / Manuscripts

Es-seyyid Hacı Mustafa. *Kavsnâme*. İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi MS Esad Efendi 1879.

Gınâî-i Sofyevî. *Menzilnâme*. Ankara, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi, MS 06 TBMM LD 1234/10.

Menzilnâme. Ankara, Millî Kütüphane MS 06 Mil Yz A 8699/2.

Seyyid Halil bin Hasîb. *Menzilnâme-i Kemankeşân*. Ankara, Millî Kütüphane MS 06 Mil Yz A 8288.

Basılı Kaynaklar / Printed Sources

Acar, Mehmet Şinasi. *Osmanlı'da Sportif Atıcılık Nişan Taşları*. İstanbul: YEM Yayın, 2013.

İnal, İbnülemin Mahmud Kemal. *Son Hattatlar*. İstanbul: Maarif Basımevi, 1955.

Mustafa Kâni. *Okçuluk Kitabı (Asıl metin ve günümüz Türkçesiyle) / Telhîs-i Resâilât-ı Rumât*. Hazırlayan Kemal Yavuz ve Mehmed Canatar, İstanbul: Fetih Cemiyeti Yayını, 2010.

Rado, Şevket. *Türk Hattatları*. İstanbul: Tifdruk Matbaası, 1984.

Yücel, Ünsal. *Türk Okçuluğu*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 1999.